

Policy för ägarstyrning av bolag ägda av Svedala kommun

Antaget av kommunfullmäktige 2020-04-29, § 38.

Gäller från
2020-05-01

Inledning

All verksamhet som Svedala kommun driver syftar till att skapa värden till Svedala kommun – att förverkliga det kommunala ändamålet och skapa samhällsnytta för kommunen och medborgarna. Detta oberoende av verksamhetens organisationsform det vill säga om den drivs som nämnd, som aktiebolag eller genom avtal. Det är viktigt att verksamheterna oavsett i vilken organisationsform de drivs ges likartade och goda förutsättningar.

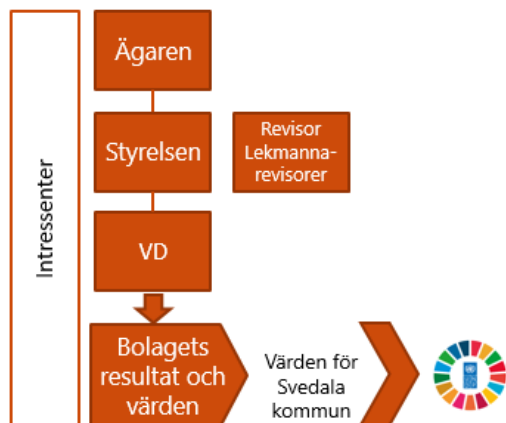
Denna policy redovisar förutsättningarna för att driva verksamhet i aktiebolagsform. Den beskriver hur kommunen som ägare till bolagen utövar ägarstyrningen och olika roller och ansvar i styrningen. Policyn definierar också de gemensamma principer och regelverk som ska ligga till grund för bolagsstyrelsernas styrning inom ledning, ekonomi, information och revision allt i syfte att förtydliga samspelet mellan ägaren och bolagen.

Motiv till att lägga verksamhet i aktiebolag

Motiv för att organisera viss verksamhet i bolag kan vara att:

- Verksamheten bedrivs på en konkurrensutsatt, kommersiell marknad för vilken bolagsformen är anpassad.
- Underlätta samverkan med andra privata, kommunala eller regionala intressenter. Intressenterna får en tydlig avtalspart på marknaden.
- Skapa förutsättningar för att bedriva verksamheten mer effektivt med juridiskt tydliga och enkla beslutsvägar.
- Skapa förutsättningar för ökad affärsmässighet tack vare en bättre överblick i ekonomistyrningen med egen extern redovisning. Enklare att jämföra verksamhetens resultat med motsvarande verksamheter i näringslivet.
- Avgränsa och tydliggöra de ekonomiska riskerna i verksamheten för ägarna. Ändamålsenligt för verksamheter med stora resultatsvängningar över tiden.
- Verksamhetens resultatbelastning förs över från skattekollektivet till bolagssektorn.
- Skapa förutsättningar för att utveckla bolagsstyrningen genom en ökad kompetens i styrelsen.
- Tydligt personligt juridiskt ansvar för styrelsen.

Bolagsstyrning

Bolagsstyrning handlar om samspelet mellan ägare, bolagsstyrelse, vd och revision i syfte att utveckla verksamheten och skapa värden åt ägaren och samhället.

För att samspelet ska vara effektivt behöver roller och ansvar tydliggöras. Det behövs också en god dialog med bolagets intressenter, samt ändamålsenliga styrdokument som visar hur bolagen ska styras och de värden och den nytta bolagen ska skapa.

Utgångspunkter för bolagsstyrningen i Svedala kommun

- **Bolagen är en del av kommunkoncernen där kommunfullmäktige är överordnad.** De kommunala bolagen är instrument för kommunal verksamhet och därmed underordnade kommunens demokratiska styrning. De kommunalt ägda bolagen representerar stora tillgångar som kommunfullmäktige i sin roll som ägare har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för. Detta ställer krav på en löpande rapportering från bolagen i kombination med en löpande uppsikt över bolagens utveckling, resultat och ställning. I kommunallagen markeras kommunfullmäktiges överordnade roll i förhållande till de kommunala bolagen. Vidare innehåller kommunallagen bestämmelser om att kommunstyrelsen ska ha uppsikt över den verksamhet som bolagen bedriver.
- **Styrningen ska vara aktiv och baseras på styrande dokument och dialog.** Styrningen är såväl formell som informell. Den formella styrningen utgörs av styrande dokument och beslut tagna av kommunfullmäktige eller bolagsstämman. Den informella styrningen sker genom en dialog mellan de respektive parterna i bolagsstyrningen, till exempel genom ägardialogerna. Viktiga inslag i styrningen är ett aktivt styrelsearbete och ett upparbetat förtroende mellan ägaren och den av denne utsedda styrelse.
- **Styrande dokument utgör grunden för roller och ansvar.** De kommunägda bolagens verksamhet och förhållande till kommunen regleras av, förutom kommunallagen, aktiebolagslagen och andra lagar och författningar, följande styrdokument:
 - Policy för ägarstyrning
 - Respektive bolags bolagsordning
 - Ägardirektiv för respektive bolag
 - Svedala kommuns ekonomistyrningsprocess
 - Särskilda direktiv beslutade av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller Svedala kommunhus AB
 - Avtal mellan bolagen och kommunen

- **Val av ledamöter och prövning av ansvarsfrihet.**
En viktig del i styrningen av bolagen är kommunfullmäktiges val av ledamöter till bolagsstyrelserna och bolagsstämmans årliga prövning av styrelsens och vd:s ansvarsfrihet.
- **Legala krav på hur verksamheterna drivs.**
Att verka inom den kommunala kompetensen utgör en avgörande förutsättning för att en verksamhet ska kunna bedrivas i ett kommunalt bolag. Det är inte möjligt för en kommun att genom bolagsbildning vidga den kommunala kompetensen. Utgångspunkten är därför att kommunala bolag omfattas av de kommunalrättsliga självkostnads-, likställighets-, och lokaliseringsprinciperna, eller principen om god ekonomisk hushållning om inte verksamheten enligt lag eller praxis är undantagen. Av bolagsordningen ska det framgå vilka kommunalrättsliga principer som gäller för bolaget.
- **Offentlighetsprincipen gäller.** Utgångspunkten är att offentlighetsprincipen gäller även om verksamheten läggs i bolagsform. I delägda bolag ska kommunfullmäktige agera för att verksamheten omfattas av offentlighetsprincipen.

Roller och ansvar i bolagsstyrningen

Kommunfullmäktige

Som ytterst ansvarig för ägarstyrningen har kommunfullmäktige att:

- Besluta om en kommunal verksamhet ska drivas i bolagsform.
- Fastställa ändamålet med bolagsverksamheten samt de befogenheter och kommunalrättsliga principer som ska gälla för bolaget.
- Besluta om bolagsordningen för respektive bolag.
- Besluta om ägardirektiv för respektive bolag.
- Utse ledamöter i bolagsstyrelserna.
- Utse lekmannarevisorer och i förekommande suppleanter för dessa, samt ta del av deras granskningsrapporter för att på så sätt hålla sig informerad om verksamheten.

- Ta ställning i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas i bolagen.

Kommunfullmäktige kan delegera bolagsfrågor till kommunstyrelsen som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Ledamot i kommunfullmäktige har rätt att ställa interpellation eller fråga till ordförande i kommunalt bolag.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunkoncernens ekonomi och verksamhet. Detta enligt kommunallagen och sitt reglemente. Kommunstyrelsen ska särskilt yttra sig över huruvida kommunkoncernen har en god ekonomisk hushållning.

Därutöver har kommunstyrelsen, enligt kommunallagen, en särskild uppsiktsplikt som innebär att kommunstyrelsen årligen ska besluta om verksamheterna i de kommunala bolagen drivits i enlighet med bolagsordningens ändamålsparagraf. Bedömningen ska rapporteras till kommunfullmäktige. Det innebär att kommunstyrelsen behöver driva ett aktivt arbete för att följa upp hur bolagen lever upp till beslutade ägardirektiv samt bolagens ekonomi och verksamhet.

Kommunstyrelsen har att:

- Ha uppsikt över kommunens bolag och följa upp deras prestationer utifrån ägardirektiv och bolagsordning. Svedala kommunhus AB har att ge underlag till kommunstyrelsen för att utföra detta uppdrag.
- Analysera kommunkoncernens, inklusive de kommunala bolagens, kapacitet till god ekonomisk hushållning idag och över tiden.
- Svara för ägardialog med representanter för Svedala kommunhus AB.
- Utse stämombud med instruktion till bolagsstämman för Svedala kommunhus AB och kommunens delägda bolag, och därmed indirekt pröva frågan om ansvarsfrihet för styrelsen. Om frågorna som hanteras på bolagsstämman är av principiell beskaffenhet eller av större vikt har kommunfullmäktige att besluta om stämmodirektivet.
- Utse ägarombud till ägarsamråd för delägda bolag.
- Bereda frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som bolagen lyfter till kommunfullmäktige.
- Vid behov föreslå kommunfullmäktige revideringar av policyn för ägarstyrningen, ägardirektivet samt bolagsordningen för Svedala kommunhus AB.

Svedala kommunhus AB

Svedala kommunhus AB är moderbolag i koncernen och utövar på kommunfullmäktiges uppdrag den operativa ägarrollen för de kommunala dotterbolagen. Moderbolagets uppdrag framgår av bolagsordningen och ägardirektivet. Moderbolaget har att:

- Äga aktierna för samtliga kommunalt ägda bolag.

- Inför dotterbolagens årsstämmor utse stämoombud och besluta om instruktioner för stämoombuden. Det innebär att moderbolagsstyrelsen indirekt prövar frågan om ansvarsfrihet. Om frågorna som hanteras på bolagsstämman är av principiell beskaffenhet eller av större vikt har kommunfullmäktige att besluta om stämmodirektivet.
- Bevaka för att respektive bolags bolagsstämma utser auktoriserad revisor och i förekommande fall en suppleant till denne.
- Svara för att ägardialog förs med dotterbolagen.
- Verka för att minska risktagandet inom koncernen som helhet, vilket inkluderar att analysera koncernens kapacitet att hantera investeringsbehov på sikt utifrån underlag från dotterbolagen, samt följa upp koncernens det vill säga bolagens ekonomi, verksamhet och investeringsbehov. Information ska lämnas till kommunstyrelsen.
- Svara för skattesamordning av dotterbolagens resultat genom koncernbidrag.
- Effektivisera verksamheten genom att vid behov initiera samverkan och samordning mellan de kommunala bolagen och kommunens verksamheter. Det inkluderar även att säkra att gemensamma förhållningssätt utvecklas mellan bolagen och kommunkoncernen.
- Se över att bolagens ägardirektiv och bolagsordningar är ändamålsenliga och vid behov föreslå revideringar.

Bolagsstyrelserna

Ledamöterna i bolagsstyrelserna har det fulla juridiska ansvaret för bolagens verksamhet. De har att agera för att fullgöra bolagsstämmans beslut, så vida inte beslutet strider mot bolagsordning, aktiebolag eller annan författning. Styrelsen ska bland annat svara för att:

- Utveckla en strategisk agenda för bolaget som harmoniserar med kommunfullmäktiges vision, mål och inriktningar. För det behöver styrelsen säkra att bolaget arbetar med omvärldsbevakning och riskanalyser.
- Ha helhetsperspektiv och koncernperspektiv i bedömning av alternativa beslutsförslag. Ta initiativ till utveckling av verksamheten i bolaget och samordning inom kommunkoncernen.
- Följa upp bolagets ekonomiska status och verksamhet.
- Ge information till ägaren om bolagets status och viktiga frågor framöver.
- Utse bolagets vd och bestämma anställningsvillkoren för vd:n. Vid rekrytering av vd ska styrelsen samråda med Svedala kommunhus AB. Rekryteringen av vd ska i övrigt följa de former och rutiner som tillämpas vid rekrytering av verksamhetschefer i Svedala kommun.
- Ha en öppen och aktiv dialog mellan ägare, styrelse och vd.
- Besluta om styrelsens styrdokument. Styrelserna i bolagen ska upprätta en *arbetsordning* för sitt arbete. Här innefattas bland annat att fastställa arbetsformer för styrelsen och att utforma en årsarbetsplan för styrelsearbetet. Styrelsen ska också upprätta skriftliga instruktioner som anger arbetsfördelningen mellan styrelse och verkställande direktör, s.k. *VD-instruktion*, samt lämna skriftliga instruktioner för hur rapportering till styrelsen ska ske för att styrelsen fortlöpande ska kunna bedöma bolagets ekonomiska situation och utveckling mot beslutade mål (s.k. *rapportinstruktion*). Styrelsen ska i sin planering beakta kommunens tidplan för rapportering av budget, bokslut, delårsrapport, intern kontroll och övrig

information som ska lämnas till moderbolaget och ägaren. En samordning ska ske med kommunens ekonomifunktion.

- Tillsättande av verkställande direktör. Samråd ska ske med moderbolaget innan verkställande direktör tillsätts, samt i de fall det behövs med kommunstyrelsen.

Arvoden och andra ersättningar till styrelsens ledamöter utbetalas i enlighet med bestämmelser som gäller för kommunens förtroendevalda enligt beslut av kommunfullmäktige. Dessa ska redovisas i not till årsredovisningen. Icke tjänstgörande suppleant har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsesammanträde. Suppleant som inte tjänstgör har samma tystnads- och lojalitetsplikt som ledamot.

Auktoriserade revisorer och lekmannarevisorer

I kommunala bolag utses dels auktoriserad revisor, dels lekmannarevisor.

Bolagsstämman utser auktoriserade revisorer. Kommunfullmäktige ska utse lekmannarevisorer med revisorssuppleanter. För delägda bolag ska kommunfullmäktige utse en lekmannarevisor och en lekmannarevisorssuppleant om detta är rimligt utifrån ägarförhållanden samt verksamhetens art och omfattning eller om det anges i aktieägaravtalet.

De auktoriserade revisorerna granskar främst bolagets redovisning, den interna kontrollen samt hur styrelse och vd fullgjort sitt uppdrag. De auktoriserade revisorerna upprättar en revisionsberättelse som fogas till årsredovisningen och tillställs bolagsstämman. I denna ges rekommendationer om styrelsen och vd ska beviljas ansvarsfrihet eller inte.

Lekmannarevisorererna granskar om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Lekmannarevisorererna har också rätt att yttra sig över om den verksamhet som bolaget drivit under året varit förenlig med ändamålet och bolagets uppdrag utifrån ägardirektiven. Upptäcker lekmannarevisorererna brister ska kommunstyrelsen snarast uppmärksammas. Granskningsrapporten från lekmannarevisorererna ska redovisas för bolagsstämman och lämnas som information till kommunstyrelsen. Granskningsrapporten ska fogas till den årsredovisning som lämnas till kommunfullmäktige.

I arbetet med granskning av bolaget äger lekmannarevisorererna rätt till erforderligt biträde av sakkunniga. Kostnaderna härför belastar bolaget.

Det är ur ett koncernperspektiv angeläget att bolagens och kommunens revisorer kan samråda med varandra i frågor som rör bolagens angelägenheter och tidplan för ekonomistyrning. Revisorererna har rätt att ta fram en granskningsplan som stäms av med kommunfullmäktiges presidium.

Gemensamma förhållningssätt inom bolagen

Val av ledamöter i bolagsstyrelserna

Vid tillsättningen av styrelseledamöter har kommunfullmäktige att beakta att styrelsen har en samlad kompetens för att tillvarata bolagets och ägarens intressen. Styrelsen ska ha en, med hänsyn till bolagets verksamhet, utvecklingsfas och förhållanden i övrigt, ändamålsenlig sammansättning präglad av mångsidighet och bredd avseende ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund. En jämn könsfördelning i styrelsen bör eftersträvas.

Kommunfullmäktige kan välja ledamöter ur de politiska partierna eller hämta ledamöter externt utifrån ledamotens branschkompetens eller annan fackkompetens.

Ägardialoger

Syftet med dialogerna är att följa upp bolagets prestationer och efterlevnad av kommunfullmäktiges mål och inriktningar, samt att informellt kommunicera behov hos ägaren. Vid ägardialogsmöten ska presidierna för moderbolaget och dotterbolagen delta samt företagsledningarna och kommundirektören. Därutöver adjungeras representanter för bolag och ägare efter behov. Ägardialogerna bör betraktas som en beredning, inga formella beslut kan fattas i samband ägardialog. Moderbolaget har att ta fram en årsarbetsplan för när och hur ägardialogerna ska genomföras.

Ägardialoger mellan kommunstyrelsen och moderbolaget förs gemensamt mellan styrelserna.

Principer för ekonomi- och verksamhetsstyrning

Ekonomi- och verksamhetsstyrningen ska vara värdeskapande och bygga på principerna om god ekonomisk hushållning. Det innebär att:

- Bolagsstyrelserna ska sätta mål som skapar värde för bolaget och ägaren.
- Långsiktigt säkra värdet på bolagets samtliga tillgångar.
- Driva ett aktivt styrelsearbete som administrerar viktiga frågor för bolaget idag likväl som imorgon, det vill säga ett styrelsearbete med målet att skapa långsiktig samhällsnytta.

Bolagen ska eftersträva ett ekonomiskt resultat som ger utrymme både för bolagets långsiktiga behov av kapital som en årlig avkastning till ägaren.

Riktlinjer för resultat och avkastning tas fram av Svedala kommunhus AB i dialog med dotterbolagsstyrelsen som underlag för kommunfullmäktiges budgetbeslut.

Finansverksamhet

Finanspolicyn för Svedala kommuns samlade verksamhet gäller för bolagen och är ett ramverk från kommunfullmäktige i syfte att ange övergripande målsättningar, ansvarsfördelning och principer för finansverksamheten inom kommunkoncernen.

Bolaget får inte lämna ut lån, pantsätta tillgångar eller ikläda sig borgensansvar utan godkännande från kommunfullmäktige.

Redovisning

Dotterbolagen lämnar en förvaltningsberättelse och årsredovisning till Svedala kommunhus AB efter anvisningar och tidplan från kommunen. Förvaltningsberättelsen ska bland annat innehålla bolagsstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen utifrån kommunfullmäktiges ägardirektiv för verksamhetsåret, hur bolagets tillgångar förändrats i värde och en sammanfattning av bolagets arbete med intern kontroll.

Samtliga bolag lämnar av styrelsen fastställd förvaltningsberättelse och årsredovisning till kommunstyrelsen tillsammans med revisionsberättelse och granskningsrapport från lekmannarevisorererna. Kommunstyrelsen överlämnar efter beredning dessa årsredovisningshandlingar till kommunfullmäktige för godkännande.

Information

Moderbolaget och kommunstyrelsen har att hålla sig informerade om bolagens verksamhet. Av ägardirektiven framgår vilka dokument och beslut bolagsstyrelserna ska överlämna till moderbolaget. Moderbolaget gör en analys och överlämnar därefter en sammanställd rapport till kommunstyrelsen.

Bolagets ordförande ska på begäran av kommunfullmäktiges presidium informera om verksamheten på ett kommunfullmäktiges sammanträden.

Principer för personal och lönepolitik

Kommunens nämnder och bolag ska i den utsträckning det går ha samma principer för personal- och lönepolitik. Löner, arvoden och andra ersättningar till anställda i bolaget fastställs efter förhandlingar med berörda parter enligt de lönepolitiska riktlinjer som gäller för kommunens anställda, i den omfattning som är tillämpligt.

Alla frågor som rör verkställande direktörens anställningsförhållande beslutas av styrelsen. Innan nya avtal eller beslut om större förändringar av gällande avtal fattas ska samråd ske med presidiet i Svedala kommunhus AB. Vid tillsättande av ny verkställande direktör alternativt avveckling ska samråd hållas med presidiet i Svedala kommunhus AB, samt med kommunstyrelsen om det inte är personunion dem emellan.

Samordning och upphandling

Bolagen ska, liksom nämnderna, anlägga en helhetssyn i sin verksamhet och tillämpa ett koncern-tänkande. Bolagets verksamhet ska samordnas med kommunens övriga bolags och förvaltningars verksamhet i den mån det är rimligt. Det är viktigt att kommunen utåt visar upp en sammanhållen bild. Det åligger bolaget att fortlöpande pröva om samordning kan ske med funktion inom kommunen eller med annat bolag inom koncernen.

Bolagen omfattas av lagen om offentlig upphandling (LOU). I den mån detta låter sig göras bör bolagen medverka i samordning av kommunens och övriga kommunala företags upphandling.

Bolaget ska i sin verksamhet i största möjliga utsträckning använda samma administrativa och tekniska system som kommunen. Inför övergång till nytt sådant system ska samråd ske med berörd verksamhet och, då behov finns, med kommunens IT-enhet.

Beredskap och säkerhet

Vid en extraordinär händelse ska bolagen medverka i krisledningsnämndens arbete och ställa de resurser som finns inom bolaget och som behövs till nämndens förfogande. Vidare ska bolagen, i den utsträckning som de blir kallade, delta i övningar och andra förberedelser inför kriser.

Tvister

Vid kommuninterna avtal ska parterna komma överens om att en eventuell framtida tvist ska hänskjutas till kommunstyrelsen för särskilt förlikningsförfarande. Vid tvister mellan förvaltning och kommunalt bolag eller mellan de kommunala bolagen inbördes, ska parterna genom förhandlingar söka uppnå överenskommelse. Om samförstånd inte uppnås, rekommenderas parterna att utan onödigt dröjsmål hänskjuta frågan till kommunstyrelsen för särskilt förlikningsförfarande.

Ovanstående gäller under förutsättning att det inte strider mot gällande EU-lag eller svensk lag.

Arkiv

Bolagets ska i sin verksamhet tillämpa kommunens arkivreglemente. Arkivmyndighet är kommunstyrelsen i Svedala kommun. Bolaget ska tillställa kommunens centralarkiv de handlingar som ska bevaras för all framtid. Detta gäller även bolagets digitala handlingar som ska bevaras i kommunens e-arkiv.